

Gerçeği çarpıtmak için gerekçe bulmak zor değildir. Bu durumu Ermeni soykırımı konusunda fazlasıyla gördük. Bilinen gerekçelerden birisi şudur: Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeniler Çarlık Rusyası ile işbirliği yaptıkları için bulundukları bölgeden sürüldüler ve bu sırada büyük insan kaybı gerçekleşti.

Bu çarpıtmaya verilen cevap basittir: Bu söylediğiniz doğru ise, savaşla ilgisi bulunmayan bölgelerde bulunan Ermeniler neden sürüldü ve katledildi?

Bütün Zamanlar Yayıncılık tarafından yayımlanan “Yüz Yıl Önce Ermeniler” adlı büyük katalogda, zamanın Osmanlı İmparatorluğu Anadolusunda her tarafa dağılmış Ermeni nüfusla ilgili kartpostallar bulunuyor. Bunlardan anlaşıldığı kadarıyla İç Anadolu’dan Güney Anadolu’ya kadar Ermenilerin yerleştiği alanlarda hastaneler, okullar bulunuyor ya da bu kesim burada yıllardan beri yerleşik durumdadır.

Radikal’in bugünkü sayısında “Adana Ermenileri Nasıl katledildi?” başlıklı yazıda yeni bir araştırma anlatılıyor. Arşivde Osmanlıca olarak bulunan Adana Ermenileriyle ilgili üç rapor, Oxford Üniversitesi’nde doktora yapan Ari Şekeryan tarafından Türkçeleştiriliyor. Yıl 1909 ya da Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasından beş yıl önce ve Adana’da yaşayan 50 bin Ermeniden 20 bini öldürülüyor.

Raporda olayın nasıl olduğu açıklanıyor.

Haberi kaynağından okuyabilirsiniz, bu nedenle içeriğini tekrar etmeyeceğim.

Adana katliamında öne çıkan noktalar şunlar:

Birincisi: İttihat ve Terakki henüz güçsüz ve bu katliamdaki rolü de ikincil düzeyde. Esas rolü istibdat yanlıları oynuyor. Ermeni nüfus padişah despotluğuna karşı olan İttihat ve Terakki’yi destekliyor.

İkincisi: Meşrutiyetle birlikte Müslümanlarla böyle olmayanların eşit olması, Müslümanlarda huzursuzluk yaratıyor. Ermenilerin maddi durumları iyi ve eşit olmaları bunun daha da gelişmesinin yollarını açıyor.

Üçüncüsü: Katliam öncesi provokasyonlar bildiğimiz şeyler... “Ermeniler camiye pisledi” gibi...

Dördüncüsü: Katliamda ordunun küçük, halkın ise büyük rolü bulunuyor.

Olayların ardından sorumluların bir bölümünün cezalandırılması, olayların olmadığı anlamına gelmiyor. Kentteki Ermeni nüfusunun yarısına yakını yok ediliyor ve şüphesiz malları da kapanın elinde kalıyor.

Beşincisi: Katliama kadar Adana’da Müslümanlarla Ermeniler arasında herhangi bir sorun bulunmuyor. Burada da büyük katliamlarda bildiğimiz olgu tekrarlanıyor: o güne kadar sorun olmaması, o günden sonra da olmayacağı anlamına gelmiyor. En başta ekonomik çelişki keskinleşiyor. Ermenilerin ekonomik durumu iyi, daha da iyi oluyor ve yasal olarak da eşit statüye geliyorlar. Bu durum Müslüman esnafta ciddi bir korku yaratıyor.

Ek olarak, kente gelen çok sayıda mevsimlik tarım işçisi bulunuyor ya da Nisan ayında kentin nüfus bileşimi biraz değişmiş durumdadır.

Benzeri gelişmeyi Kürtlerle ilgili olarak da yaşadık. Ege kasabalarında küçük bir olayın çıkması –ki her zaman olabilir- Kürt esnafın dükkanlarına o güne kadar herhangi bir sorun yaşamadıkları Türk esnafın da içinde yer aldığı halk tarafından saldırılmasına neden oluyordu. Türk esnafın rakipsiz olduğu alana Kürtler gelmiş ve müşterileri de o güne kadar Türklerden alışveriş yapan Kürtler... Türk esnafın alanı daralıyor ve ülkenin her köşesinde bulunan serseri-lümpen takımını saldırı için kışkırtıyor. Bunun için gerekli malzeme de fazlasıyla bulunuyor (şehit cenazeleri, devletin ve basının milliyetçi söylemi gibi).

Gerekçe aranırса bulunur. Nitekim 1909 yılında da “Ermeniler Müslüman kızlarla evlenebilecek”

ya da “Müslüman kızlar Ermeni dükkanlarında başını açmak zorunda kalacak” söylemleri gerekçe olabiliyordu.

1909’dakinden farklı olarak 1915’te devletin Ermeni halka karşı daha açık ve yoğun baskısı söz konusu olacaktı.

Hiçbir soykırım halkın desteği olmadan yapılamaz. Bu durum Ermeni soykırımında da böyledir, Yahudi soykırımında da böyledir. Soykırımı sadece devlet yapamaz, beceremez. Devletin büyük rolü bulunmakla birlikte yıllardır öldürülen ve sürülen insanlarla birlikte yaşamış olanların yakın işbirliği olmadan devletin gücü ancak bir noktaya kadar etkili olur.

1915’teki Ermeni soykırımı savaş koşullarında birdenbire ortaya çıkmadı, öncesi vardır.

1909-1914 arasındaki en önemli olay Balkan Savaşı’dır. Kaybedilen bu savaş İttihat ve Terakki’de büyük travma yaratır. İmparatorluktan geriye Anadolu ve Arap ülkeleri kalmıştır ve bu kozmopolit alanın temizlenmesi gerekmektedir.

Kim temizlenecektir? Hristiyanlar ya da Ermeniler ve Rumlar...

Anadolu da Müslümanlara kalacaktır.

O yıllarda dini kimlik asıl kimliktir, etnik kimlik sonra gelmektedir.

Ermeni soykırımının Müslümanlık için de ciddi bir yük oluşturduğunu görmek gerekiyor. Dini kimliğin ön planda olduğu dönemde Hristiyan halkın önemli bir bölümünü oluşturan Ermenilerin Anadolu’dan temizlenmesinde Müslüman halk –Türkler ve Kürtler- İmparatorluk yönetimine destek olmuştur.

Kuşkusuz Ermenileri koruyanlar da bulunmuştur ama bu durum büyük gerçeği değıştirmiyor.